

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. VII. Vtrum Gratia Christi sit necessaria ad vincendas graves
tentationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

Ex hoc discursu (de cuius veritate vniversali non sum sollicitus) contra hunc auctorem arguuntur hoc modo. Hinc sequitur, quod qui est inclinatus ad Mercaturam, sit in maiore periculo damnationis, quam qui est inclinatus ad militiam: consequens est contra id quod auctor hic nititur probare: ergo doctrina huius auctoris non videtur sibi coherere. Sequelam probabo. Qui est inclinatus ad peccata quæ facilius & frequentius fiunt, & sunt difficilius penitentia, est in maiore periculo damnationis, quam ille, qui est inclinatus ad peccata graviora quidem, sed rariora & facilius penitentia. Sed mercator est inclinatus ad peccata quæ facilius & frequentius fiunt, & sunt difficilius penitentia, quam miles. Ergo &c. Minor est contenta in discursu. Major est ex terminis nota, & colligitur per argumentum à contrario ex ijs, quæ ex hoc auctore superius Num. 2. retulimus, vbi supponit pro fundamento, hæc duo esse paria: *facilitas patrandi gravissima peccata, & difficillime penitentia, sed rarer occurrentia, & facilitas committendi peccata non vsque adeo gravia aut facilius penitentia, sed occurrentia frequentior.* Si hæc sunt paria, ergo inclinatio ad Mercaturam, & ad peccata Mercaturæ, quæ sunt frequenter occurrentia, & difficilis penitentia, nec tamen adeo gravia vt sunt homicidia & rapina, non est par inclinationi ad militiam, & ad peccata militiæ, quæ sunt graviora quidem, sed raro occurrentia, & facilius penitentia.

802. Superest, vt ad argumentum Adversarij respondeamus. Argumentum autem ex dictis ita formari brevissime potest. Sicut in primis qualitatibus se habet virtus agendi ad virtutem resistendi quoad excessum & defectum, ita se habet virtus agendi bonum ad virtutem declinandi à malo, seu resistendi tentationibus: sed virtus agendi vnus qualitatis quantum excedit virtutem agendi alterius qualitatis, tantum eidem cedit in virtute resistendi suo contrario, vt patet in aqua & igne &c. ergo quantum excedit vnus hominis virtus seu inclinatio complexionis ad agendum bonum virtutem alterius; tantum illi cedit in virtute resistendi tentationibus, seu declinandi à malo. atqui virtus agendi bonum & virtus declinandi à malo, pari passu sunt necessitate ad vitæ æternæ consecutionem: ergo non potest vnus hominis inclinatio esse magis idonea ad consequendam vitam æternam præ alia.

Respondeo, negando maiorem & paritatem ibi positam. Disparitas desumitur ex ijs, quæ docentur in Physicis de Virtute resistendi elementorum, prout est contradistincta à virtute agendi eorundem, & post alios videri possunt apud P. Sylvestrum Maurum. Virtus enim maior resistendi v.g. aquæ quam ignis, aliud non est, quam exigentia, ne in præsentia ignis tam celeriter destruitur frigus, quam celeriter destruitur calor ignis in præsentia sui contrarij. At verò virtus resistendi tentationibus nulla ratione potest distinguui à virtute agendi: nec enim est mera exi-

gentia ne tentationes vincant, neque etiam est pura omisio, sed est formalissime virtus agendi & eliciendi actus contrarios illis actibus, ad quos impellit tentatio; & quia sunt actus victoriosi, ideo arguunt maiorem virtutem agendi. Vnde impossibile est, vt quis alterum excedat in virtute agendi bonum necessarium ad salutem, quin eundem excedat in virtute resistendi tentationibus: neque enim aliud bonum est necessarium ad salutem, quam observatio omnium mandatorum, quæ formalissime obinetur per virtutem resistendi tentationibus. Vnde resistere tentationibus, & facere bonum necessarium ad salutem, non sunt, realiter loquendo, duo capita sed vnicum, expressum à Christo Domino dicente: *Si vis ad vitam ingredi, serva Mandata.* Matth. 19. & solum possunt esse duo capita, si per *facere bonum*, intelligantur opera supererogatoria, iuxta id quod Christus addidit: *Si vis perfectus esse &c.* Virtus autem maior ad opera supererogatoria, non trahit secum virtutem minorem ad facienda opera obligatoria, sed qui vincit in priore, vincit à fortiori in posteriore, vt certum est. Et hæc mihi in hac questione sufficiunt, vt non erubescam esse ex numero *Infinitorum*.

CONTROVERSIA VII.

Vtrum Gratia Christi sit Necessaria ad vincendas graves tentationes.

803. **N**otandum Primum. Non esse questionem præsentem de Tentatione contra legem obligantem ad aliquem actum supernaturalem ponendum, v.g. ad suscipiendum Sacramentum penitentia, ad quod requiritur actus supernaturalis voluntatis, qui non potest haberi sine prævio auxilio supernaturali, quæ est vtique gratia per Christum.

Notandum 2. Tentationem gravem non sumere suam denominationem à gravitate legis vel materiæ circa quam versatur, sed à vehementiâ quam habet in alliciendo ad actum illicitum, nec potest per aliquam certam regulam mathematicè designari, quanam sit vehemens aut levis tentatio, sed cuiusvis prudentis arbitrio, & ex communi sensu est æstimanda, an talis sit, vt fundet probabile iudicium & periculum futuri lapsus, considerando varias etiam circumstantias, v.g. diuturnitatem: nam quæ, si brevis esset, levis censeretur, si diuturna sit, gravis æstimabitur, & quæ vni ob suam complexionem esset gravis, alteri ob diversam complexionem esset levis.

804. Notandum 3. Questionem procedere tum de omnibus tentationibus gravibus collectivè sumptis, quæ intra longum tempus occurrere possunt (prout in simili infra quaeretur, vtrum possint cum ordinarijs auxilijs vitari omnia venialia collectivè sumpta) tum de singulis seorsim consideratis.

00 3

805. No-

805. Notandum 4. In aliquo sensu non posse ullam tentationem vinci sine speciali Beneficio, quod saltem in extrinseca protectione & ordinatione divina consistat, quatenus potuisset Deus permittere tentationis incrementum eoque, ut inferret necessitatem moralem peccandi. Sanè quivis prudenter Deo gratias agit, quòd non obvenit gravior tentatio. Et hanc gratiam ne quidem Semipelagiani negarunt, ut ex Prospero docet Suarez c. 24. n. 17. & 19. Nunc autem questio procedit de victoria tentationis gravis quæ actu hominem invadit.

806. Notandum 5. Non esse hîc questionem de potentia physica antecedente ad vincendum tentationem. Hanc enim certum est præsupponi in omni tentatione ad peccatum, nam quidquid fit sine illa, non est peccatum, quia non est liberum. Est ergo questio de potentia antecedente morali. Et quidem superius supposuimus, in Natura lapsa non dari potentiam moralem vitandi omnia mortalia sine gratia per Christum, adeoque hominem non habere potentiam moralem vincendi omnes tentationes graves, quæ Veritas nunc stabilienda est.

807. Notandum 6. Questionem procedere de natura lapsa, non de natura integra. Communis enim & vera sententia est, in natura integra non fuisse opus speciali auxilio contradistincto ab illis omnibus prerogativis, quibus status ille gaudebat, ad vitanda moraliter tam mortalia quam venialia, quia nec erat rebellio partis inferioris, nec permittebatur vehementior demonis insultus, ad præveniendam rationem &c. ita docuit, semperque supposuit S. Augustinus, lib. de Bono Persev. c. 7. dicens: *Qui non infertur in tentationem, nec discedit à Deo, non est hoc omnino in viribus naturæ quales nunc sunt: fuerat in homine, antequam caderet.* His positus

808. Dicendum est primò. Non posse, potentiam morali, sine gratia speciali, vinci omnes tentationes graves collectivè sumptas, quæ per longum tempus occurrere possunt. Hanc Conclusionem existimant aliqui esse de fide. Suarez vocat oppositam temerariam & errori proximam. Vasquez ait, nullum Doctorem Catholicum contrarium docuisse, & licet tribuatur Scotto, Durando, Gabrieli, & Abulensi, hos tamen ab eâ liberat Vasquez, sicut & Oviedo liberat Molinam, ostendens eum locutum fuisse de potentia physica.

Probatur primò, Auctoritate Scripturæ Pl. 17. *In te eripiar à tentatione.* & Pl. 117. *Impulsus eversus sum ut caderem, & Dominus suscepit me.* 1. Cor. 10. *Fidelis Deus qui non patitur vos tentari supra id quod potestis.*

Probatur 2. Auctoritate Pontificum & Conciliorum. Celestinus Papa in Ep. ad Episc. Gall. c. 6. & Innocentius in Epist. ad Concil. Araus. q. 93. dicunt, necesse esse, hominem gratiâ privatum diaboli laqueis irretitum occumbere, dum ad omnia vitæ perficienda mandata, solâ libertate

contendit. Concilium Arauscanum anathematizans asserentes, sine gratia posse impleri divina præcepta.

809. Probatur 3. Ratione à posteriori. Defacto Gentiles tamen adjuventur speciali gratiâ per Christum entitativè & intrinsece naturali, nihilominus ex tot millenis vix unus alter reperitur, qui longo vitæ tempore, inter frequentes peccandi occasiones positus, non peccet mortaliter: ergo rectè colligimus, quòd sine omni auxilio gratiæ nullus planè esset, qui nunquam peccaret in quacunque tentationum frequentia. Atqui quod à nullo fit, arguit impossibilitatem moralem. Ergo &c.

Hinc jam colligi potest ratio à priori. Nam homo naturaliter vehementissimè afficitur bonis delectabilibus, lege naturali prohibitis: Ex altera parte etiam naturalibus viribus cognoscens Deum, & honestatem in evitandis peccatis, per tamen objecta, vtpote à sensibus remota, non nisi valde obscurè penetrantur, & debilitantur, quamdiu non accedit spes altioris premii, nec homo impellitur ad illa objecta profundius & attentius contemplanda. Insuper, ut fuit dictum est, per peccatum originale sunt debilitatæ vires naturæ in ordine ad honestè operandum, ex qua diminutione universaliter derivatur in singulos maxima quædam diminutio, & debilitatio, ob mala exempla aliorum, pejorem educationem &c.

810. Dicendum 2. Potest in particulari dari aliqua determinata tentatio tam gravis, ut solis naturæ viribus, sine auxilio indebito superari non possit. Ita communis, contra Superium, Ruardum, Tapperum, Guilielmum, & alios apud Suarez. Probatur ipsæ auctoritates, quibus prior Conclusio, & colligitur à priori.

811. DICO 3. Nulla tentatio gravis potest sine auxilio gratiæ indebito vinci. Ita communis. Probatur 1. Auctoritate Patrum, qui contra Pelagium astruunt, Naturam lapsam adeo imbecilem, ut interdum dicant, hominem in vincendis tentationibus nihil posse; aliquando verò, parum posse; quod communiter intelligitur de levissimis tentationibus: nam vincens gravem tentationem non est parum. Theophrastus in 1. ad Cor. 14. *Quævis*, inquit, *tentatio nostras exsuperat, nisi Deus auxilietur nobis.*

Ratio conclusionis desumitur ex dictis. Nam cogitatio, & inclinatio voluntatis ad bonum, quæ voluntas elevatur ultra meram potentiam physicam ad bene operandum, non est homini post lapsum debita; potuisset enim Deus absque miraculo causas secundas ita disponere, ut cogitatio tam robusta non eveniret mihi, sed alia valde infirma, & præcisè sufficiens ad potentiam physicam.

812. Objic. 1. Solent homines ob aliquod bonum temporale, honoris v.g. vindictæ, luxuriosæ, voluptatis &c. sæpè superare graves tentationes, &

graviores quam quæ tentant contra legem naturalem: ergo sicut illas, ita & has vincere possunt sine auxilio gratiæ. *Re.* Negando consequentiam. Nam illa bona sensibilia & mundana licet minora sint, & esse minora cognoscantur quam sint bona æterna, magis tamen alliciunt naturam corruptam, quam honestas in illis repudiandis, aut premium merè naturale. Nam ut S. Augustinus lib. de patient. c. 24. loquitur; *quando voluntas sua cupiditate rapitur, quanto jucundius æstimat quod habere vel conservare appetit, tanto tolerabilius perferit quod minus sibi est ad perferendum quam aliud ad patiendum.* Quidquid enim illud est, ex creatura est, cuius nota voluptas est, quodammodo enim famulari contactu atque connexu ad excipiendum ejus fructum adjacet amanti creature amata creatura. Huc etiam facit canon. 17. Concilij Araus. 2. *Fortitudinem gentium mundana cupiditas, fortitudinem Christianorum Charitas Dei facit.*

813. *Objic. 2.* Ex ultima Conclusionem sequitur, quod homo relictus suis viribus naturalibus, & victus à tentatione gravi, non peccaret mortaliter, quod est absurdum. Sequela probatur. Nam sicut cum carentia potentie physice homo omnino non peccat, ita cum impotentia morali saltem non peccabit mortaliter. Probatur consequentia. Nam defectus plenæ advertentie facit ut homo non peccet mortaliter.

814. Circa hanc objectionem P. Suarez c. 24. n. 34. & 35. docet, ad peccandum mortaliter omnino requiri non solum potentiam physicam, sed etiam aliquo modo moralem; existimat enim, hominem quando peccat mortaliter, habere potentiam moralem non peccandi, pro singulis instantibus secundum se, & seorsim consideratis, deesse tamen potentiam moralem in ordine ad resistendum tentationi perseveranter, & per mortalem notabilem: unde infert, nullam tentationem reputandam esse gravem, quæ tantum ducet per instans, quantumvis vehemens esset. Suarez in hoc ultimo accedit P. Oviedo.

Hæc tamen doctrina mihi non probatur. Imprimis enim Suarez non procedit consequenter, ut ostendit Lugo. Nam in Natura lapsa homo non posset potentiam morali, sine auxilio gratiæ, diligere Deum super omnia dilectione naturali, & ut auctorem naturæ, ne quidem per instans, ut docet ipse Suarez, cum valde communi sententia, quæ etiam deducitur ex dictis: & tamen tunc haberet præceptum obligans sub mortali ad amandum Deum super omnia, ut etiam facit Suarez c. 31. n. 8. Ergo datur obligatio sub mortali sine potentia morali ad oppositum.

Vergeto magis universaliter. Nam Suarez universaliter docet, nullam tentationem gravem posse vinci sine gratia: atqui datur utique non tantum tentatio gravis contra præcepta negativa; sed etiam contra affirmativa, & quæ incipiunt obligare pro aliquo determinato instanti. Ulterius, etiam si daremus, quod gravitas tentationis contra præceptum negativum posset vnicè desu-

mi à diuturnitate pugnæ, v. g. contra sextum præceptum, attamen quando præceptum est affirmativum, v. g. Nunc eliciendi actum fidei vel spei, tunc diuturnitas pugnæ non facit tentationem gravem, sed potest esse gravis statim in primo instanti obligationis: ergo si tunc naturæ vires sufficiunt moraliter ad vincendam tentationem, non erit univèrsim verum, nullam gravem tentationem posse moraliter viribus naturæ vinci.

Confirmatur 1. Quando anima sententiam damnationis accipit, & primo statim instanti sentit penam sensus, eodem instanti peccat odio Dei, nec habet potentiam moralem non peccandi pro primo statim instanti: ergo ad peccandum mortaliter non requiritur aliqua mora, aut potentia moralis pro singulis instantibus seorsim consideratis.

815. Confirmatur 2. Argumento à contrario, quo utitur P. Arriaga. Potest quis ita esse obfirmatus in Bono, ut illi sit moraliter impossibile etiam pro vno instanti consentire in grave peccatum: ergo econtra potest quis ita esse obfirmatus in malo, ut ne quidem per instans possit moraliter consentire in Bonum.

Ad objectionem ergo respondetur, negando paritatem. Disparitas est, quia ad peccatum mortale requiritur plena advertentia, ad malitiam & prohibitionem objecti, alioquin non erit plene liberum & voluntarium: eatenus enim est voluntarium, quatenus est cognitum: ergo si tantum est semicognitum, erit tantum semivoluntarium. at verò impotentia moralis bene consistit cum plena advertentia ad objectum: unde qui ex gravissimo metu iusto, inferente moralem necessitatem, duceret uxorem, valeret matrimonium: ergo peccatum mortale potest consistere cum impotentia morali ad vitandum; seu cum necessitate morali peccandi. Econtra etiam semiplena advertentia ad malitiam non arguit impotentiam moralem vitandi illam malitiam, sæpe enim cum tali semiplena advertentia vincuntur tentationes, ut notavit Lugo.

816. *Objic. 3.* Quando homo ex motivo alicujus vitij vincit tentationem ad aliud vitium, v. g. ex vana gloria aut avaritia abstinere à fornicatione, tunc utique non vincit per auxilium aliquod gratiæ & illuminationis: ergo vincit viribus naturæ. *Re.* Cum Suarez concedendo totum; sed hoc non facit ad præsentem questionem, quæ procedit de tali victoria, ut non vincamur ab alia tentatione gravi. In casu objectionis autem vinceremur à tentatione gravi, etiam si esset circa materiam leviter tantum peccaminosam.

Replicabis. Ponamus ergo; me longo tempore ex affectu ad materiam venialiter tantum peccaminosam vitare omnia mortalia: ergo possem servare totam legem diu sine speciali gratia. *Re.* Negando casum. Nam hoc ipsum quod est objecta mundana v. g. honoris, avaritiæ, &c. ita proponi, ut non excitent amorem tam immoderatum, qui sit lethaliter peccaminosus, esset magnum

magnam beneficium protectionis extrinsecæ: posse autem per extrinsecum beneficium protectionis servari totam legem, vltro concedimus, & ita respondet Lugo.

817. Aliter tamen adhuc responderi potest ex doctrina tradita lib. 2. De impossibilitate actûs indifferentis. Et imprimis quidem observo, illos qui majus peccatum evitant per minus peccatum, plerumque non solum committere veniale, sed insuper etiam mortale quoad affectum, & quidem ex vi illius tentationis quam videntur vincere, adeoque illam revera non vincunt: v. g. puella vehementer ab alio sollicitata, si non recusat stuprum amore honestatis, sed ex motivo humano, v. g. ne imprægnetur, plerumque habet conjunctum affectum & consensum conditionatum: *si non imprægnarer, facerem*, qui est utique grave peccatum. Verum, quidquid sit de hoc actu, si hunc actum non habet, necessè est, ut vel habeat actum honestum, vel alium actum peccaminosum. Nam illi puella proponitur obligatio non fornicandi propter fornicationis inhonestatem: ergo hæc obligatio & inhonestas debet aliquo modo terminare actû puellæ, quo non vult fornicari, vel tanquam motivum formale fugæ, & sic erit actus honestus (& sumus extra casum) vel tanquam motivum neglectum, & sic puella peccabit, quia dicit: *Nolo fornicari, non quidem ideo quia prohibitum est: hoc enim non curo, sed ne imprægnem*: & hic actus est graviter peccaminosus, & habet saltem malitiam inobedientiæ.

CONTROVERSIA VIII.

Virum sit necessaria Gratia ad vincendam tentationem levem.

818. Notandum 1. Ex suprà dictis constare, nunquam vinci tentationem levem, sine aliquo speciali favore saltem protectionis extrinsecæ, dum scilicet Deus non permittit tentari gravius circa hoc vel aliud objectum, & in hoc nobiscum sentit P. Tannerus & Bellarminus. Nunc autem non est de hoc quæstio, sed: an supposita jam levitate tentationis, quando scilicet animus non nisi parùm afficitur erga bonum illicitum, eò quòd non apprehendat nisi ut exiguum bonum: quaritur, an requiratur ulterior gratia ad vincendam talem tentationem levem.

Notandum 2. Ex dictis etiam sequi, quòd casu quo levis tentatio vinci non possit nisi per actum aliquem bonum & honestum, tunc saltem ad potentiam consequentem opus sit gratia, eò quòd nunquam detur actus honestus sine auxilio efficaci, adeoque beneficio speciali, & quia omnis victoria peccati conducit, saltem indirectè, tanquam removens prohibens, ad salutem æternam, & sic jam est gratia per Christum, juxta superius dicta. Hispositis

819. DICO, probabilius esse, non posse vinci ullam tentationem levem, quin detur aliquod auxilium indebitum, saltem in aliquo particulari, & in ordine ad elicendum actum honestum oppositum peccato.

Probatur 1. Auctoritate S. Chrysostomi hom. 24. in epist. ad Corinth. dicentis. *Sunt tentationes quas sufferre non possumus: & quænam sint illæ? Omnes, ut ita dicam (in græco legitur) omnes ut semel dicam.* & deinde hoc extendit ad tentationes humanas, quarum nomine communiter intelligunt Theologi leves & quotidianas, præ illud: *Tentatio vos non apprehendat nisi humana.*

820. Ratio à priori est. Quia ut levis tentatio superetur per actum honestum oppositum, debet præcedere cognitio propensio bene statem victoriæ: atqui potuissent objecta respondere sine miraculo, ut quidem objectum peccatum leviter alliceret, v. g. mendacium, sed tamen honestas veracitatis appareret in gradu superiore; ergo semper intervenit beneficium indebitum.

821. Objic. 1. Videtur nostra Conclusio coincidere cum propositione vigesima octava Michaëlis Baij, quæ sic habet. *Liberum arbitrium sine adjutorio Gratiæ non nisi ad peccandum valet.* 1. Reponendo propositionem simillimam Concilij Arausici 2. quæ habetur can. 11. *Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum.* quæ etiam habetur apud S. Augustinum, in Epist. ad Hilar. 2. Illam propositionem esse probatam in sensu auctoris, scilicet, quòd homo sine gratia ne quidem habeat potentiam antecedentem physicam ad resistendum peccato. Docet enim Bajus teste Suarez lib. 1. c. 24. n. 21. & 22. quòd quando homo peccat, sit ad peccandum necessitatus, & tamen peccatum ei imputetur eò peccatum originale, ita habet propos. 67. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo quòd necessarius est.*

822. Objicitur 2. Bulla Pij V. & Gregorij XIII. contra eundem Bajum, in qua prohibetur trigesima propositio, quæ talis erat. *Nisi solum fures hi sunt & latrones (Pelagianos intelligit) qui Christum viam & ostium veritatis & viam salutis, sed quicumque aliunde quàm per Christum in viam salutis, hoc est ad aliquam justitiam confecti possunt, aut N.B. tentationi vili sine gratia ipsius adjutorio resistere hominem posse, si in eam qui non recidat aut superetur.* 3. Cum P. Vasquez d. 4. c. 8. n. 178. & seq. hanc propositionem non solum prohibitam propter doctrinam quam continet, sed propter acerbam censuram oppositæ sententiæ, quam docuerant gravissimi doctores, & idem censura Pelagianismi prohibita est, propter scandalum quòd apud multos genuerat. Hanc interpretationem ait Vasquez se contulisse cum Card. Tolæto, cum adhuc sacri Palatii Conciliator & Theologus esset Anno 1586. qui probat Bulla & damnatione recipienda Lovanium missus est, eamque probavit & germanam esse dixit, propriamque manu subscripsit. Idem dicendum est de illa.